

Tisk a informace

Soudní dvůr Evropské unie
TISKOVÁ ZPRÁVA č. 88/21
V Lucemburku dne 20. května 2021

Stanovisko generálního advokáta ve spojených věcech C-748/19
až C-754/19
Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim v. WB a další

Generální advokát M. Bobek: Unijní právo brání polské praxi delegování soudců k soudům vyššího stupně, jež může být kdykoli zrušeno na základě volného uvážení ministra spravedlnosti, který je současně nejvyšším státním zástupcem

Sąd Okręgowy w Warszawie (Krajský soud ve Varšavě, Polsko) se v souvislosti se sedmi trestními případy, které projednává, rozhodl obrátit na Soudní dvůr ohledně slučitelnosti některých ustanovení vnitrostátního práva, která svěřují ministru spravedlnosti / nejvyššímu státnímu zástupci pravomoc delegovat soudce k soudům vyššího stupně na dobu neurčitou a kdykoliv toto delegování na základě volného uvážení zrušit, s unijním právem. Předkládající soud má zejména za to, že tato ustanovení mohou porušovat požadavek nezávislosti vnitrostátní soudní moci, který vyplývá z čl. 19 odst. 1 SEU¹ ve spojení s článkem 2 SEU².

Tento soud konkrétně uvádí, že každý soudní senát určený k projednání příslušné věci dotčené v původním řízení je tvořen předkládajícím soudcem jakožto předsedou a dvěma dalšími soudci. V každé z těchto věcí je jedním z „dalších“ soudců soudce přidělený z nižšího soudu na základě rozhodnutí ministra spravedlnosti / nejvyššího státního zástupce přijatého na základě článku 77 zákona o organizaci obecných soudů (dále jen „delegování soudců“). Kromě toho zastávají někteří delegovaní soudci rovněž funkci „kárného zástupce“ u Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów powszechnych (kárný zmocněnec ve věcech soudců obecných soudů).

V dnešním stanovisku generální advokát Michal Bobek nejprve odmítá argumenty, podle nichž jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nepřípustné, jelikož je podal jediný soudce, a sice předsedkyně soudního kolegia, které o dotčených trestních věcech rozhoduje, a nikoli samotné kolegium. Poukazuje na to, že je-li orgán, který podává žádost, vnitrostátním orgánem vykonávajícím soudní pravomoc, nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat dodržování všech procesních pravidel vnitrostátního práva. Předkládající soud je tedy pro účely článku 267 SFEU „soudem“.

Generální advokát dále zkoumá, zda unijní právo³ brání vnitrostátním předpisům, podle kterých může ministr spravedlnosti / nejvyšší státní zástupce na základě kritérií, která nebyla uveřejněna, delegovat soudce k vyšším soudům. Poznamenává, že pojem nezávislost soudnictví má dva aspekty: vnější a vnitřní. *Vnější* aspekt (nebo nezávislost *stricto sensu*) předpokládá, že soud je chráněn před vnějšími zásahy nebo tlaky, které by mohly narušit nezávislost rozhodování jeho členů, pokud jde o spory, které jim jsou předloženy. *Vnitřní* aspekt souvisí s pojmem nestrannost a týká se rovného odstupu ve vztahu ke stranám sporu a jejich příslušným zájmům s ohledem na předmět sporu. Tento aspekt vyžaduje objektivitu a neexistenci jakéhokoli zájmu na vyřešení sporu mimo striktního použití právního předpisu. Podle jeho názoru se v projednávaném případě dotčená vnitrostátní opatření jeví jako vysoce problematická z hlediska obou aspektů nezávislosti.

¹ „Členské státy stanoví prostředky nezbytné k zajištění účinné právní ochrany v oblastech pokrytých právem Unie“.

² Toto ustanovení mimo jiné stanoví, že Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin.

³ Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU ve spojení s článkem 2 SEU a se zásadou právního státu vyjádřenou v tomto ustanovení.

Generální advokát M. Bobek se dále domnívá, že v unijním právu nic nebrání tomu, aby členské státy využily systém, podle něhož mohou být soudci ze služebních důvodů dočasně delegováni k jinému soudu. V systémech, ve kterých ministerstvo spravedlnosti odpovídá za organizační a personální otázky týkající se soudní moci, mohou rozhodnutí o delegování jednotlivých soudců spadat do pravomoci ministra. Pokud jsou dodrženy zákonné postupy, byly vydány všechny příslušné souhlasy vyžadované vnitrostátním právem a *obvyklá pravidla* týkající se jmenování, funkčního období a odvolání soudců *zůstanou použitelná po dobu delegace*, není ani tento aspekt sám o sobě problematický. Tak tomu podle všeho zjevně není v případě dotčené vnitrostátní právní úpravy. Delegování soudci podle jeho názoru nepodléhají běžným pravidlům, avšak poněkud zvláštnímu – a velice problematickému – právnímu režimu.

Generální advokát zastává názor, že v systému, který dodržuje zásadu právního státu, by měla existovat alespoň určitá transparentnost a odpovědnost za rozhodnutí o delegování soudců. Zejména jakékoliv rozhodnutí týkající se delegování soudce (zahájení nebo zrušení) by měla být přijata na základě předem známých kritérií a být řádně odůvodněna. Musí být kromě toho schopna nabídnout minimální stupeň jasnosti ohledně toho, proč a jakým způsobem bylo dané rozhodnutí přijato, aby se zajistila určitá forma dohledu. Takový prvek však v případě dotčených vnitrostátních opatření chybí. Kritéria používaná ministrem spravedlnosti / nejvyšším státním zástupcem pro delegování soudců a pro zrušení tohoto delegování totiž, pokud existují, nejsou každopádně zveřejněna.

Kromě toho skutečnost, že delegování je na dobu neurčitou a může být kdykoliv zrušeno na základě volného uvážení ministra spravedlnosti / nejvyššího státního zástupce, je zdrojem značných obav. Generální advokát M. Bobek konstatuje, že (soudní) delegování by mělo za normálních okolností trvat určitou dobu, určenou buď dobou trvání, nebo dokud nedojde k jiné objektivně prokazatelné události. Výkon neomezené, nepřezkoumatelné a netransparentní diskreční pravomoci ponechané ministru spravedlnosti / nejvyššímu státnímu zástupci při delegování soudců a *jejich odvolání* kdykoliv to uzná za vhodné, tedy patrně daleko překračuje meze toho, co by mohlo být považováno za přiměřené a nezbytné k zajištění řádného fungování a pracovního postupu v rámci vnitrostátní soudní struktury.

Generální advokát konstatuje, že nejenže je pravomoc vykonávat tuto neomezenou diskreci svěřena členovi vlády, ale tento člen vlády má rovněž „zdvojenou funkci“. V postavení nejvyššího státního zástupce je ministr spravedlnosti vedoucím vyšetřovacím orgánem v členském státě a má pravomoc nad celým systémem státního zastupitelství. Má široké pravomoci ve vztahu k podřízeným státním zástupcům. Vnitrostátní právo mu mimo jiné přiznává pravomoc přijímat rozhodnutí „týkající se obsahu aktu u soudu“ podřízeného státního zástupce, který musí jednat v souladu s takovými rozhodnutími. To vytváří „dábelské“ spojení mezi dvěma institucionálními orgány, které by obvykle měly fungovat odděleně. Pokud jde konkrétně o otázku delegování soudců, toto delegování totiž umožňuje nadřízenému jedné ze stran každého trestního řízení (státní zástupce) složit (část) kolegia, které bude rozhodovat o věcech zahájených jeho podřízenými státními zástupci. V důsledku toho mohou být někteří soudci podněcováni k tomu, aby rozhodli ve prospěch státního zástupce nebo obecněji tak, jak se to líbí ministru spravedlnosti / nejvyššímu státnímu zástupci. Pro soudce nižších soudů může být možnost odměny ve formě delegování k vyššímu soudu totiž lákavá a může jim nabídnout lepší perspektivu služebního postupu a vyšší plat. Delegování soudci pak mohou být odrazeni od nezávislého jednání, aby se vyhnuli nebezpečí zrušení jejich delegace ministrem spravedlnosti / nejvyšším státním zástupcem.

Konečně, podle generálního advokáta výše popsanou situaci dále zhoršuje skutečnost, že někteří delegovaní soudci mohou rovněž zastávat funkci kárných zástupců u kárného zmocněnce pro soudce obecných soudů. Není jisté přehnané se domnívat, že soudci nemusí být ochotni nesouhlasit s kolegy, kteří proti nim mohou někdy zahájit kárné řízení. Kromě toho mohou být takové osoby ze strukturálního hlediska vnímány tak, že vykonávají „rozptýlenou kontrolu a dohled“ v rámci soudních kolegií a soudů, ke kterým byly delegováni, a to z důvodu kontextu a parametrů jejich delegace. Dotčená vnitrostátní ustanovení tudíž zakládají na jedné straně poněkud znepokojivé propojení mezi delegovanými soudci, státními zástupci a vládou (jejím členem) a na straně druhé nezdravý zmatek mezi rolí soudců, běžných státních zástupců a kárných zástupců. Generální advokát na závěr zdůrazňuje, že z pohledu unijního práva není

s delegováním soudců jako takovým jakýkoliv problém za předpokladu, že tito soudci požívají v průběhu své delegace v rámci vnitrostátních soudních systémů stejné záruky, pokud jde o neodvolatelnost a nezávislost, jako ostatní soudci v rámci uvedeného soudu. Nicméně v projednávaných věcech tak tomu zjevně není.

Generální advokát dochází k závěru, že za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původních řízeních, již neexistují minimální záruky potřebné k zajištění nezbytného oddělení mocí mezi výkonnou a soudní. Dotčená vnitrostátní právní úprava neposkytuje dostatečné záruky k tomu, aby u jednotlivců, zejména těch, proti kterým je vedeno trestní řízení, vyvolala rozumnou důvěru, že soudci kolegia nepodléhají vnějším tlakům a politickému vlivu a nemají žádný osobní zájem na výsledku sporu. Navrhuje, aby Soudní dvůr rozhodl, že uvedená vnitrostátní právní úprava je tedy neslučitelná s čl. 19 odst. 1 druhým pododstavcem SEU⁴.

UPOZORNĚNÍ: Soudní dvůr není stanoviskem generálního advokáta vázán. Úlohou generálních advokátů je zcela nezávisle navrhnout Soudnímu dvoru právní řešení věci, která jim je přidělena. Soudci Soudního dvora začínají nyní v uvedené věci rozhodovat. Rozsudek bude vydán později.

UPOZORNĚNÍ: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce umožňuje soudům členských států, aby v rámci sporu, který projednávají, položily Soudnímu dvoru otázky týkající se výkladu práva Unie nebo platnosti aktu Unie. Soudní dvůr nerozhoduje ve sporu před vnitrostátním soudem. Vnitrostátní soud musí věc rozhodnout v souladu s rozhodnutím Soudního dvora. Toto rozhodnutí je stejně tak závazné pro ostatní vnitrostátní soudy, které případně budou projednávat podobný problém.

Neoficiální dokument pro potřeby sdělovacích prostředků, který nezavazuje Soudní dvůr.

[Úplné znění](#) stanoviska se na internetové stránce CURIA zveřejňuje v den, kdy je generální advokát přednesl.

Kontaktní osoba pro tisk: Balázs Lehóczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrázové záznamy z přednesení stanoviska jsou dostupné na [Europe by Satellite](#) ☎ (+32) 2 2964106

⁴ Generální advokát má za to, že není třeba se zabývat důvody, proč dotčená vnitrostátní ustanovení porušují rovněž ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem (Úř. věst. 2016, L 65, s. 1). Podle jeho názoru při tak závažném porušení čl. 19 odst. 1 SEU nemá příliš smysl se dále zabývat tím, zda důkazní břemeno k prokázání viny podezřelých a obviněných osob nese stále obžaloba, nebo zda výhoda pochybnosti ve skutečnosti svědčí podezřelým nebo obviněným. Samotný základ zásady presumpce neviny je zpochybněn, pokud tatáž osoba, a sice ministr spravedlnosti / nejvyšší státní zástupce, může v trestních věcech vykonávat vliv na státní zástupce i na určité soudce soudního kolegia. V důsledku toho se mu souběžné porušení ustanovení směrnice 2016/343 jeví jako nevyhnutelné.